

Bilaga 12:8 till kommunstyrelsens protokoll den 2 juni 2004, § 11

PM 2004 RIV (Dnr 328-1192/2004)

KB – ett nav i kunskapssamhället (SOU 2003:129)

Remiss från utbildningsdepartementet

Remisstid 4 juni 2004

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Remiss från utbildningsdepartementet av betänkandet ”KB – ett nav i kunskapssamhället” (SOU 2003:129) anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Erik Nilsson anför följande.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 19 december 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av Kungl. Biblioteket, dess verksamhet och arbetsformer. Som utredare förordnades departementsrådet Gunnel Stenqvist. Utredaren överlämnade sitt betänkande i december 2003. Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet till Stockholms stad för svar senast den 28 maj 2004. Remisstiden har förlängts till 4 juni 2004.

Betänkandet, *bilaga*, presenterar en rad förslag med syfte att stärka Sverige som kunskapsnation och IT-land för att vi bättre ska hävda oss i den internationella konkurrensen. Stor del av utredningen fokuserar på informationsförsörjningen till forskning och utbildning. I betänkandet föreslås bl.a. ett nationellt insatsprogram - ”Sveriges Nätbibliotek”, några mindre ändringar och ett tillägg till pliktlagen, ett lagförslag för att skydda värdefulla gamla boksamlingar och enskilda verk, ett handlingsprogram för digitalisering – ”Kulturarv till många glädje och nytta” samt ökad nationell samordning i bibliotekssystemet som helhet. Det senare innefattar förslagen om att KB får det odelade ansvaret för stödet till utveckling och samordning av informationsförsörjning till alla offentligt finansierade och tillgängliga bibliotek samt att ta fram en biblioteksstrategi för att samordna resurserna inom området.

Remisser

Betänkandet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret konstaterar att utredningens förslag inte kan anses medföra några ökade kostnader för staden. Stadsledningskontoret avstår i övrigt från att ge några synpunkter på utredningen.

Kulturnämnden överlämnar och återoppar kulturförvaltningens samt stadsarkivets tjänsteutlåtanden.

Kulturförvaltningen tillstyrker utredarens förslag med beaktande av de kommentarer förvaltningen gjort i direkt anslutning till de olika kapitlen i utredningen. Förvaltningen påpekar bl.a. att begreppet det ”livslånga lärandet” också bör inkludera det ”livsvida lärandet”, d.v.s. innefatta vid sidan av det formella lärandet även informellt- och icke-

formellt lärande. Angående förslagen om Sveriges Nätbibliotek poängterar förvaltningen vikten av en likvärdig informationsförsörjning till alla studerande i hela landet.

Stadsarkivet är kritisk till utredningens förslag om att KB ges en samordnande roll och ett övergripande inflytande över vad som ska digitaliseras och när det ska göras. Stadsarkivet anför att ABM-samarbete bör ske i ett användarperspektiv och att det praktiska arbetet bäst bedrivs på den lokala nivån. För att underlätta samarbetet är det dock viktigt att det på nationell nivå utfärdas standarder och riktlinjer. Detta är en uppgift för de centrala ABM-institutionerna och i aktiv dialog med de lokala aktörerna.

Mina synpunkter

Det finns anledning att förbättra informationsförsörjningen och ta fram en nationell strategi för hur stat, region och kommun kan samverka för att stärka Sverige som kunskapsnation och IT-land. ABM-institutionernas stora potential att integrera utbildning och kultur måste tas tillvara och utvecklas. Den digitala tekniken skapar nya möjligheter men samtidigt ställs krav på nationell samordning och att det utvecklas standarder och riktlinjer.

Jag ställer mig i stort positiv till utredningens förslag vilka syftar att förbättra och utveckla tillgänglighet till information, böcker och kulturarv. Det är viktigt att informationsförsörjningen är likvärdig och då inte bara för högskolestuderande och forskare utan för alla studerande. I dagens kunskapssamhälle utgör biblioteket en viktig länk inte bara för det formella lärandet utan även för det informella lärandet. Det måste finnas en helhetssyn på människors lärande.

Det är i grunden positivt att KB ges en starkare roll i bevarandefrågorna och får uppdrag att ansvara för stödet till utveckling och samordning av informationsförsörjning även till folk- och länsbibliotek samt ta fram en biblioteksstrategi för att samordna resurserna inom området.

Det är positivt med ett utvecklande av ett ABM-centrum. Det kan dock vara problematiskt för de lokala ABM-institutionerna om KB bestämmer vad som ska digitaliseras och när det ska göras. Förslaget om ett handlingsprogram för digitalisering för att öka tillgängligheten innefattar även ett projekt riktat mot skolan. Stockholms stad driver fr.o.m. 2004 projektet "Stockholmskällan" vilket syftar till att skapa ett praktiskt webbaserat verktyg för Stockholms historia riktat mot skolelever i årskurs 6 och upp i gymnasiet.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Remiss från utbildningsdepartementet av betänkandet "KB – ett nav i kunskapssamhället" (SOU 2003:129) anses besvarad med vad som anförts i denna promemoria.

Stockholm den 26 maj 2004

ERIK NILSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Regeringen beslutade den 19 december 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av Kungl. Biblioteket, dess verksamhet och arbetsformer. Som utredare förordnades departementsrådet Gunnel Stenqvist. Utredaren överlämnade sitt betänkande i december 2003. Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet till Stockholms stad för svar senast den 28 maj 2004. Remisstiden har förlängts till 4 juni 2004.

Bakgrund

Betänkandet, bilaga, presenterar en rad förslag med syfte att stärka Sverige som kunskapsnation och IT-land för att vi bättre ska hävda oss i den internationella konkurrensen. Stor del av utredningen fokuserar på informationsförsörjningen till forskning och utbildning. I betänkandet föreslås bl.a. ett nationellt insatsprogram - ”Sveriges Nätbibliotek”, några mindre ändringar och ett tillägg till pliktlagen, ett lagförslag för att skydda värdefulla gamla boksamlingar och enskilda verk, ett handlingsprogram för digitalisering – ”Kulturarv till mångas glädje och nytta” samt ökad nationell samordning i bibliotekssystemet som helhet. Det senare innefattar förslagen om att KB får det odelade ansvaret för stödet till utveckling och samordning av informationsförsörjning till alla offentligt finansierade och tillgängliga bibliotek samt att ta fram en biblioteksstrategi för att samordna resurserna inom området.

REMISSER

Utredningen har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 7 maj 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret konstaterar att utredningens förslag inte kan anses medföra några ökade kostnader för staden. Stadsledningskontoret avstår i övrigt från att ge några synpunkter på utredningen.

Kulturnämnden beslutade den 18 maj 2004 att överlämna och åberopa kulturförvaltningens samt stadsarkivets tjänsteutlåtanden till kommunstyrelsen som svar på remissen ”KB – ett nav i kunskapssamhället” (SOU 2003:129).

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 maj 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter (kulturförvaltningen har valt att ge synpunkter kapitelvis)

✎ Kapitel 3. Samla in – Pliktlagen

Kulturförvaltningen i Stockholm instämmer i vikten av en fungerande plikttag som kan utvecklas i ett modernt samhälle genom att digitalt material likställs med tryckt material. Om det inte går att

utöka antalet pliktexemplar är det av allra största vikt att pliktexemplaren utnyttjas optimalt i respektive region. Här är Sveriges Depåbiblioteks ställning för folkbiblioteken av betydelse.

Kulturförvaltningen delar helt utredningens förslag att frågan om pliktleveransansvaret för talböcker samt pliktleveransen av digitala filer för att säkerställa funktionshinderade lika rätt till information snarast utreds.

☞ Kapitel 4. Informationssystematiska uppgifter

Att utveckla LIBRIS till ett nationellt biblioteksdatasystem med låne- och inköpsrutiner är en utveckling till gagn för alla offentliga bibliotek. Ett fortsatt samutnyttjande mellan forskningsbibliotekens system och folkbibliotekens är betydelsefullt. Detta kan ske genom en ytterligare utökning av LIBRIS eller genom en förbättring av Bibliotek.se mot ett samsökningssystem med fulltextkapacitet.

☞ Kapitel 5. Kulturarv till många glädje och nytta

En ökad satsning på digitalisering av material vid KB och andra kulturarvsmyndigheter är viktigt för att sprida kulturarvet. Medel till arkiv, bibliotek och museer på bred basis för att initiera projekt till exempel med utbildningsenheter har betydelse för spridandet. Utvecklandet av ett ABM-centrum är positivt och i enlighet med många andra EU-länder. Målet måste vara att öka tillgängligheten och att gå mot enhetliga system för informationsåtervinningen. Förvaltningen delar därmed utredningens synpunkter.

☞ Kapitel 6. Nationella bevarandefrågor

Förslaget till en ny lag som skydd för ur nationell synpunkt kulturhistoriskt värdefulla boksamlingar och enskilda verk är nödvändig för ett skydd av vårt kulturarv. Kungl. Biblioteket arbetar mycket väl med bevarandefrågor och att KB ges en ändå starkare ställning är bra. Bevarandefrågor måste även de ses i ett ABM-sammanhang. Även här delar förvaltningen utredningens synpunkter

☞ Kapitel 7. Informationsförsörjning till utbildning och forskning.

Förvaltningen instämmer i utredningens syn på informationsförsörjning och informationskompetens som en strategisk resurs, såväl för innovation och tillväxt som för deltagande och demokrati. De resurser som idag finansieras med offentliga medel bör ses ur ett helhetsperspektiv, som länkar i en kedja, till förmån för den lärande människan.

Bara inom Stockholmsregionen finns ett betydande kunskapskapital inom alla de institutioner som genererar forskning. Läger man där till de forskande företag, som både producerar och konsumerar forskning så anar man något av regionens potential. Trots detta står Sverige, enligt Nätuniversitetets generaldirektör, professor Mats Ericson, endast för två procent av kunskapsproduktionen i världen. Med modern teknik och utvecklad pedagogik kan vi snabbare nå de övriga 98 procenten. Det finns alltså skäl för att öka kunskapen om kunskapen. På alla nivåer. Utredningens huvudtanke är att åstadkomma detta genom samarbete och arbetsdelning när detta är effektivt. Det handlar om ett samspel mellan stat och kommun, mellan utbildning och kultur. För detta krävs en gemensam nationell strategi.

Ansvar för biblioteken delas av flera departement. Den senaste tidens utredningar och PM har kommit från Utbildnings-, Kultur-, Justitie-, Finans- och Näringsdepartementet. Bredden speglar biblioteksfrågornas räckvidd, men till skillnad från Danmark och Finland saknar Sverige en samlad aktör.

Kulturnämnden i Stockholm anser att Kungliga biblioteket i rollen som ett modernt nationalbibliotek mycket väl kan rymma ett uppdrag att ansvara för stöd till samordning och utveckling av informationsförsörjning till alla offentligt finansierade och tillgängliga bibliotek. De

delar som berörs är framför allt Bibsam och Libris, där det krävs en förstärkning såväl av kompetens som av verkligt inflytande från folkbibliotekssektorn.

Alternativt kan detta enligt förvaltningen säkerställas genom en sektors-övergripande delegation med uppdrag att analysera och lägga förslag till en nationell biblioteksstrategi.

Begreppet livslångt lärande bör också inkludera det livsvida lärandet d.v.s. innefatta vid sidan av det formella lärandet även informellt och icke-formellt lärande. Stockholms kulturförvaltning anser att en nationell samordning måste utgå från detta. Om KB skall ha det odelade ansvaret för all samordning och utveckling så krävs en stark styrning i uppdraget från departementet i riktning mot en helhetssyn på människors lärande och alla de offentliga bibliotekens sammanlänkade roller i detta.

Detta gäller också vid tillskapandet av Sveriges Nätbibliotek. Stockholms kulturförvaltning ser ett sådant nätbibliotek som ett brett program för att samordna och öppna tillgången till ny kunskap. Här är ett samarbete med andra IT-myndigheter av betydelse. Utredningen hävdar att ett första steg bör riktas mot målgrupperna studerande och forskare, men tillägger att

”inriktningen bör vara att söka lösningar så att så många som möjligt får del av resurserna i Sveriges Nätbibliotek”. Om utredningens mål är en likvärdig informationsförsörjning till alla studerande i hela landet, så önskar kulturförvaltningen att det andra steget följer snart in på det första. Ett sådant steg öppnar nätbiblioteket för pre-högskolestuderande/gymnasister vars program ofta samverkar med någon närbelägen högskola/universitet och post-högskolestuderande/yrkesverksamma, i fortsatt behov av aktuell kunskap.

Därför, anser kulturförvaltningen, att det är viktigt att de kommunala biblioteken deltar i utvecklingsarbetet från början. Redan idag samarbetar läns- och forskningsbibliotek kring ett omfattande vidareutbildningsarbete när det gäller ”nätresurser”. Verklig jämlikhet i tillgången till dessa, kräver minst lika god kompetens hos bibliotek i glesbygd eller förort som hos de större folk- och högskolebiblioteken.

Inom Kulturdepartementets PM "Om biblioteksverksamheterna" (Ds 2003:66), föreslås ett tillägg till bibliotekslagen i form av en rekommendation till kommunerna att upprätta en biblioteksplan. Förvaltningen anser att en nationell strategi för informationsförsörjning till utbildning och forskning kan brytas ned i motsvarande regionala ”lärandeplaner” för ökad informationskompetens, som kan användas av alla bibliotek för sina resp. målgrupper. Detta är bara ett exempel på det utredningen berör om vikten av ett mer omfattande regionalt samarbete.

Inom många av nätbibliotekets områden är samverkan mellan olika bibliotekstyper redan på god väg: Stockholms stadsbibliotek är en av initiativtagarna till en brygga mellan folkbibliotekets mångåriga digitala referenstjänst ”fråga biblioteket” och forskningsbibliotekens nyöppnade ”jourhavande bibliotekarie”, på det att man som informationssökande sömlöst ska kunna slussas till den mest kompetenta informationsresursen, oavsett var man går in.

☞ Kapitel 8. Utbildning och forskning

Kulturförvaltningen i Stockholms stad instämmer i att det behövs mer utbildning och forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap med fler forskartjänster. Behovet av fortbildning för alla som är verksamma inom informationsbranschen är enormt, så också för biblioteken. I Danmark har man löst detta genom att ge Biblioteksskolen i Köpenhamn ett gemensamt ansvar för detta. I Sverige finns ett stort behov av en samlad insats på fortbildningsområdet.

☞ Kapitel 10. Organisationsfrågor och KB:s samarbete med andra myndigheter

Kulturförvaltningen vill betona samarbetet med andra kulturarvsmyndigheter och utvecklandet av ett ABM-centrum. Stockholms stad har påbörjat ett intressant ABM-samarbete kring Stockholms historia kallat Stockholmskällan. En ny form av struktur för samarbetet mellan forsknings- och folkbibliotek bör byggas upp.

Stadsarkivets tjänsteutlåtande av den 4 maj 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Stadsarkivet synpunkter på utredningen begränsas till tre områden: begreppet kulturarv, resonemang och förslag kring digitalisering samt, mer specifikt därinom, tillgängliggörande för utbildningsändamål.

Förvaltningens förslag

Först på sidan 179 finns en definition av begreppet *kulturarv*, så som den brukar användas. Redan dessförinnan används emellertid begreppet och det på ett svävande sätt, vilket gör läsaren osäker om vad utredaren menar i olika sammanhang. Sannolikt kommer detta av att utredaren valt att ta upp frågor och lämna förslag rörande hela kultursektorn, ett val som därmed går (ibland långt) utöver anvisade direktiv (se utredningens bilaga 1, sid 451 ff).

Några exempel: det mest flagranta är givetvis valet av rubrik, KB som ”nav” i kunskapssamhället. Förvisso är KB - och ska så vara - en betydelsefull och central aktör, men något nav är det inte och bör heller inte vara så. Vi förutsätter att utredaren förstår vad som avses med ”nav” och drar därmed slutsatsen att avsikten med lämnade förslag i de avseenden som angår Stockholms stadsarkiv som del i arkiv- och därmed kulturarvssektorn är att skapa en roll för KB som centralorgan, vad gäller digitalt tillgängliggörande:

”Arbetet ska bedrivas i samarbete med berörda ABM-myndigheter, övriga berörda myndigheter/ institutioner inom utbildnings- och forskningsområdet samt organisationer. Det ska bedrivas i internationellt samarbete och överenskommelserna inom EU ska vara vägledande. Den nationella digitaliseringsplanen ska fungera som styr- och samordningsinstrument. KB bör tilldelas ansvaret att samordna verksamheten.” (sid 228, vår understrykning).

Utredaren använder ibland begreppet *kulturarv* i snäv betydelse, där det klart framgår att skrivningen avser biblioteken. Ett par citat:

”Sveriges gamla plikttag – en av världens äldsta som gjort KB till en framstående kulturinstitution med ett omistligt *kulturarv* som är en ovärderlig källa för den humanistiska forskningen – ska behållas.” (sid 18, vår kursivering)

”Det är viktigt att vi vårdar vårt *kulturarv* – bl.a. böcker, bilder, affischer, ”småtryck” och handskrifter – och gör det tillgängligt för fler.” (ibid., vår kursivering)

Men utredaren använder också begreppet i sin allmänna, vittomfattande, betydelse och detta får vad vi kan se konsekvenser för de förslag som lämnas:

”Det är angeläget att öka tillgängligheten till den vetenskapliga informationen och det svenska *kulturarvet*.” (sid 53, vår kursivering)

”En kraftsamling bör göras för att genomföra en digitalisering i större skala av material som finns i KB och andra *kulturarvsinstitutioner* – arkiv, bibliotek och museer. Syftet är att öka kunskaperna om vår mångfacetterade historia och underlätta forskningen om det svenska samhället och dess utveckling.” (ibid., vår kursivering)

”För att stimulera ungdomars intresse för *det svenska kulturarvet* förslås ett digitaliseringsprojekt som riktar sig mot skolan. Detta bör kunna utgöra ett stöd till undervisningen i gymnasieskolans kärnämnen svenska och estetiska ämnen samt det blivande kärnämnet historia.” (ibid., vår kursivering)

”KB har tagit ett värdefullt initiativ genom den systematiska planering för det framtida digitaliseringsarbetet som påbörjats. Detta utgör en god grund för en mer omfattande digitalisering av samlingarna så att *landets gemensamma kulturarv* blir till glädje och nytta för hela landet. Det är också ett av förslagen i detta betänkande.” (sid 79, vår kursivering).

Förslaget till nationella åtgärder för digitalisering (sid 228) tar uppenbart sikte på den senare definitionen, vilket skulle leda till att KB ges en samordnande och övergripande roll samt ett långt gående inflytande över vad som ska digitaliseras och när detta ska göras. Vi hävdar bestämt att KB inte ska ha en sådan roll och att utredningsdirektiven inte har avsett detta.

Dock, även om så vore fallet skulle Stadsarkivet ha invändningar. I ett tidigare remissvar¹ framfördes att ABM-samarbete när det gäller tillgängliggörande bör ske i ett användarperspektiv och möten ”med användaren sker i regel lokalt och därför är det den lokala nivån som är den mest adekvata för att realisera ABM-samverkan i praktiken. De mest framgångsrika resultaten av denna samverkan är just de som drivits lokalt (t ex Söderprojektet och Projekt Gamla Stan 2002).”

Stadsarkivet står kvar vid denna uppfattning. Den ”nationella digitaliseringsplanen” ska inte vara en prioriterad angelägenhet med en planeringshorisont där slutåret är 2016. Det behövs inga förslag som leder till nya förslag. I utredningsförslaget ingår ett ”delprojekt” på nationell nivå, där man ska börja diskutera ett digitaliseringsprojekt riktat till skolan (sid 228). Även detta måste ifrågasättas.

Inom Stockholms stad har Projekt Stockholmskällan påbörjats. Det är en konkret samarbete mellan Utbildningsförvaltningen, Stadsarkivet, Stadsmuseet och Stadsbiblioteket. Avsikten är att skapa ett digitalt verktyg för lärare och elever i årskurs 6 och upp i gymnasiet. Verktöget ska utvecklas i dialog med brukarna, användarintresset står i fokus, vad gäller urval av källmaterial, vad angår utformning. Det ska vara klart och i praktiskt bruk med utgången av 2006.

Det är sådana och liknande lokala samverkansprojekt som ska prioriteras. När tillräckligt mycken konkret erfarenhet har vunnits kan diskussioner äga rum som syftar till större gemensamhet än den lokala, men först då.

Däremot har det länge funnits önskemål som bör och kan realiseras på nationell nivå, av de aktörer som har sådant ansvar. I det tidigare refererade remissvaret står: ”För att underlätta samarbetssträvanden inom området finns det emellertid ett eftersatt behov av standarder och riktlinjer. Detta är en uppgift för de centrala ABM-institutionerna i aktiv dialog med de lokalt förankrade aktörerna. De centrala ABM-institutionerna skall tillhandahålla (digitalt och analogt) riktlinjer, regelverk, auktoritetsregister. - - - Vad de lokala aktörerna kan ha hjälp av är standardiserade namn- och Ortsregister m m. - - - Det är praktisk handling som behövs. De lokala aktörerna väntar bara på att få integrera auktoritetsregister av olika slag i sina redan befintliga tillämpningar.”

Sammanfattning

Det är nu hög tid att göra en kraftsamling för informationsförsörjningen till forskning och utbildning. Den tekniska utvecklingen går snabbt, och den vetenskapliga publiceringen finner nya vägar. Detta underlättar tillgången till kvalificerad vetenskaplig information, och forskarnas behov och krav på att enkelt kunna nå informationen ökar.

Huvudförslagen är ett led i att stärka Sverige som kunskapsnation och IT-land, och öka våra möjligheter att hävda oss i den internationella konkurrensen. För att vi ska kunna ligga i täten måste staten satsa på att utveckla den digitala informationsförsörjningen till utbildning och forskning. Insatserna ska bidra till att regeringens mål om Sverige som ett informationssamhälle för alla uppfylls.

KB bör intensifiera och koncentrera sina insatser på informationsförsörjning och de stora systemfrågor som kräver nationell samordning. Det gäller t.ex. stöd till förenklad samsökning i digitalt publicerad information och samordnad utveckling av högskolans digitala publicering. Det gäller också samordningen av biblioteksdatasystemen inte minst i högskolan. KB:s roll som förvaltare av det tryckta och handskrivna kulturarvet kvarstår självfallet.

Förslagen

Mängden digitalt publicerat material som byggs upp och tillhandahålls på olika nivåer i biblioteken har ökat mycket snabbt. Det är svårt att hitta relevant information, och mycket dubbelarbete utförs. Det går inte längre att alla söker sina egna lösningar, och därför behövs Sveriges nätbibliotek – ett nationellt insatsprogram för samordnad digital informationsförsörjning till utbildning och forskning. Nätbiblioteket ger studenter och forskare – och alla andra – en mer användarvänlig tillgång till kvalificerad digital information. Detta leder även till att den information som skapas inom högskolorna lättare kan föras ut. Programmet innehåller även stöd till universitets och högskolors digitala publicering, och innebär ett bättre resursutnyttjande. Det kan förutom att bidra till en ökad tillgänglighet och Sveriges synlighet i världen även utgöra en motkraft mot de dramatiskt ökade priserna på vetenskapliga tidskrifter. Frågan är utredd och intresset är stort – Sveriges nätbibliotek bör kunna vara fullt utbyggt 2008.

Vi är alla medvetna om nationalbibliotekets betydelse för ett lands identitet. Vi blir påmind om detta när nationalbibliotek ute i världen hotas i krig, bränder och andra katastrofer. KB ska fortsätta att vara ”framtidens minne” genom att samla in allt som trycks – och även det som publiceras digitalt. Sveriges gamla plikttag – en av världens äldsta som gjort KB till en framstående kulturinstitution med ett omistligt kulturarv som är en ovärderlig källa för den humanistiska forskningen – ska behållas. Några mindre ändringar behövs dock gällande tryckt material. Vidare behövs ett tillägg som reglerar leverans av distansöverfört digitalt material, så att lärosätens, myndigheters och andras material inte upphör att bevaras för att det nu publiceras digitalt. Åtkomligheten, det långsiktiga bevarandet och ansvaret för detta är centrala frågor. För att ge sluppen en chans och inte missa det som kanske är allra mest intressant om 50 år föreslås att projektet Kulturarv3 får fortsätta tills vidare.

Det är viktigt att vi vårdar vårt kulturarv – bl.a. böcker, bilder, affischer, ”småtryck” och handskrifter – och gör det tillgängligt för fler. Ett lagförslag lämnas till skydd för värdefulla gamla boksamlingar och enskilda verk. Vidare föreslås en nationell bevarandeplan och ett nationellt bevarandeseekretariat samt andra nationella bevarandeinsatser. KB har en central roll i detta och föreslås bli tillsynsmyndighet för ”boken”.

För att öka tillgängligheten till KB:s samlingar i hela landet för dagens forskare, studerande och allmänheten föreslås ett handlingsprogram för digitalisering – Kulturarv till mångas glädje och nytta. Urvalet ska göras med hänsyn till forskningens och utbildningens behov. I programmet ingår ett projekt med inriktning mot skolan, för att stimulera ungdomars intresse för kulturarvet och vara till stöd för undervisningen i gymnasieskolan. Förslaget ska inte ses som ett

sätt att ersätta boken och biblioteksbesöket utan ska tvärtom stimulera intresset för boken, läsandet och kulturarvsinstitutioner i hela landet.

Ökad nationell samordning i bibliotekssystemet som helhet – till stöd för forskning och utbildning – föreslås. Folkbiblioteken har kommit att spela en allt större roll i utbildningsväsendet men saknar det stöd forskningsbiblioteken får för det ändamålet. KB föreslås få det odelade ansvaret för stödet till utveckling och samordning av informationsförsörjning till alla offentligt finansierade och tillgängliga bibliotek, dvs. även till folk- och länsbibliotek. Det innebär inte att folkbibliotekens ställning ändras. KB bör få regeringens uppdrag att ta fram en strategi för det fortsatta arbetet med att samordna biblioteksresurserna för brukarnas bästa och för ett effektivt resursutnyttjande.

Utredningens uppdrag har varit att utvärdera KB:s verksamhet och arbetsformer. Ett omfattande utredningsarbete har genomförts genom enkätundersökningar, intervjuer, konferenser och studiebesök. Arbete har också bedrivits i arbetsgrupper med företrädare för brukare och utförare och förslagen har diskuterats med berörda.
